

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС; КРИМІНАЛІСТИКА; СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА; ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

УДК 340.3

DOI: 10.36550/2522-9230-2024-16-171-176

Рогатинська Ніна Зіновіївна,

доктор юридичних наук, професор, завідувач
кафедри кримінального права та процесу
Західноукраїнського національного університету
nina0109@ukr.net
ORCID ID: 0000-0003-0617-6114

Майхрук Вікторія Романівна,

здобувачка вищої освіти юридичного факультету
Західноукраїнського національного університету
vbelivenes@gmail.com

ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО ТА ПРОБЛЕМАТИКА ЙОГО ДОКАЗУВАННЯ

Дана стаття присвячена проблематиці домашнього насильства та спрямована на висвітлення його як такого, що є особливо небезпечним, адже відноситься до категорії злочинів проти життя та здоров'я особи та є максимально травматичним досвідом для жертви вчинення такого насилля з урахуванням різноманітних психологічних наслідків.

Грунтовно досліджено процес криміналізації домашнього насильства та розвиток законодавчої бази у цій сфері разом із звертанням уваги на важливість наявності якісних механізмів захисту потерпілих від даного злочину. У статті також розкрито елементи домашнього насильства, що є важливим для правильної кваліфікації кримінального правопорушення та захисту потерпілої особи.

Проаналізовано звіт Офісу Генерального прокурора про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування за січень-жовтень 2023 року, у якому містяться дані про кількість вчинених кримінальних правопорушень, кваліфікованих за статтею 126⁻¹ Кримінального кодексу України, а також кількісний показник випадків вчинення даного злочину повторно.

У статті зроблено акцент на значній ролі жертви у розкритті факту вчинення домашнього насильства, що в перспективі може вплинути та поліпшення статистики кількості правопорушень у цій сфері. При цьому висвітлено важкий психологічний стан особи, щодо якої було вчинено домашнє насильство, негативний вплив якого сприяє погіршенню становища жертви злочину. Проблема побутування домашнього насильства в українському суспільстві розкрито через призму історичних факторів, що сприяли його укоріненню та нормалізації, зокрема через негативний вплив радянського минулого на Україну. Важливою частиною статті є розкриття проблеми складності доказування злочину, передбаченого статтею 126⁻¹ ККУ, властиво через значну складність у збиранні доказів та процесі доказування, а також проаналізовано обставини що підлягають доказуванню відповідно до норм чинного Кримінального процесуального кодексу України.

Ключові слова: домашнє насильство, кримінальне правопорушення, жертва, насилля, кривдник, злочин, фізичне насильство, психологічне насильство, економічне насильство, злочини проти життя та здоров'я.

Rohatynska N., Maihruk V. DOMESTIC VIOLENCE AND PROBLEMS OF ITS PROOF

This article is devoted to the issue of domestic violence and is aimed at highlighting it as something that is particularly dangerous, because it belongs to the category of crimes against the life and health of a person and is the most traumatic experience for the victim of such violence, taking into account various psychological consequences.

The process of criminalization of domestic violence and the development of the legislative framework in this area are thoroughly investigated, together with paying attention to the importance of having quality mechanisms for the protection of victims of this crime. The article also reveals the elements of domestic violence, which is important for the correct classification of the criminal offense and the protection of the victim.

The report of the Prosecutor General's Office on registered criminal offenses and the results of their pre-trial investigation for January-October 2023 was analyzed, which contains data on the number of committed criminal offenses classified under Article 126-1 of the Criminal Code of Ukraine, as well as the quantitative indicator of repeated offenses.

The article emphasizes the significant role of the victim in revealing the fact of committing domestic violence, which in the future may affect and improve the statistics of the number of offenses in this area. At the same time, the difficult psychological state of the person against whom domestic violence was committed is highlighted, the negative impact of which contributes to the worsening of the situation of the victim of the crime. The problem of domestic violence in Ukrainian society is

Випуск 16. 2024

revealed through the prism of historical factors that contributed to its rooting and normalization, in particular due to the negative influence of the Soviet past on Ukraine. An important part of the article is the disclosure of the problem of the complexity of proving the crime provided for in Article 126-1 of the Criminal Code, due to the significant complexity in the collection of evidence and the process of proof, as well as the analysis of the circumstances subject to proof in accordance with the norms of the current Criminal Procedure Code of Ukraine.

Key words: domestic violence, criminal offense, victim, violence, offender, crime, physical violence, psychological violence, economic violence, crimes against life and health.

Постановка проблеми. Домашнє насильство – поширена проблема в українському суспільстві. Даний злочин відноситься до категорії тих, які посягають на життя та здоров'я особи, тобто на найцінніше, що є у людини. Небезпека вчинення такого злочину – у його систематичності та складності доведення вини злочинця. Вважаю, що дослідження цієї теми є важливою, адже ще донедавна у Кримінальному кодексі України не передбачалося ані категорії «домашнє насильство», ані покарання за його вчинення. Тенденція до замовчування такого роду злочинів, що є досить поширеною серед українського населення, має лише негативні наслідки: сприяє «непомітному поширенню» домашнього насильства, дозволяє уникнути злочинцю покарання, збільшує рівень злочинності та інше. Тому, беззаперечним є факт необхідності висвітлення такого роду злочинів, адже це допомагає висвітлити проблему та сприяти пошуку актуальних та ефективних методів її мінімізації, а в ідеалі – повному її викоріненню.

На сьогоднішній день явище домашнього насильства стоїть на шляху виходу із площини «приватного сімейного життя», і все дедалі більше сприймається як кримінальне правопорушення. Це позитивні зміни, які ведуть до всезагального усвідомлення небезпеки такого діяння. Незважаючи на це, актуальною та досить поширеною проблемою є замовчування фактів скоєння злочину, передбаченого статтею 126⁻¹ ККУ в результаті впливу на українське суспільство шкідливих наративів, що мають на меті виправдати поведінку насильника (або насильниці) і нормалізувати наявність домашнього насильства в приватному житті.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженням та висвітленням питання домашнього насильства займалися такі науковці, як І. Ботнаренко [9], Л. Виготський, О.Дудорова, С. Голод, Б.Гузиков, Л. Максименко, Л. Орбан-Лембрик, П. Біленко [8], О.Степаненко, Е.Оржинська, Е. Подвиженко [11]. Водночас, з огляду на досить недавню криміналізацію домашнього насильства, можна припустити що дослідження цієї теми стоїть на шляху розвитку.

Метою статті – розкрити позитивні наслідки криміналізації домашнього насильства, а також зацентувати на вираженій небезпеці даного злочину з огляду на його розповсюдженість у суспільстві та важкість у збиранні доказів і доказуванні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Тематика домашнього насильства, яка ще донедавна замовчувалася, а термін «домашнє насильство» не було імплементовано в площину українського законодавства, зараз активно перебуває на стадії переговорів, і це беззаперечно є позитивним кроком на користь підвищення рівня свідомості суспільства.

Значний, а можливо і вирішальний внесок у це зробила процедура криміналізації домашнього насильства шляхом прийняття Закону України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами» №2227-VIII від 06.12.2017 [1]. У зв'язку із набранням даним законом чинності 01.11.2019 року до Кримінального кодексу було додано статтю 126⁻¹. Дана правова норма увійшла до Розділу II ККУ, тобто відноситься до кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи, що в свою чергу є найціннішими благами відповідно до конституційних положень. Кримінальний кодекс України визначає домашнє насильство як «...умисне систематичне вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, що призводить до фізичних або психологічних страждань, розладів здоров'я, втрати працездатності, емоційної залежності або погіршення якості життя потерпілої особи» [2].

Наступним кроком стало прийняття 07.12.2017 року Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» №2229-VIII, що набув чинності 07.01.2018 року. У даному нормативно-правовому акті подається наступна дефініція домашнього насильства: «домашнє насильство – діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь» [3]. Цей закон конкретизував та розширив нововведену статтю Кримінального кодексу.

Для подолання функціонування домашнього насильства Кабінетом Міністрів України було видано Постанову «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі» від 22 серпня 2018 року [4]. Дана постанова покликана координувати взаємодію суб'єктів на різних рівнях, зокрема на загальнодержавному, регіональному, місцевому.

Стамбульська конвенція, з метою реалізації положень якої було прийнято Закон України №2227-VIII, є одним із ключових нормативно-правових актів у сфері захисту від різних форм насильства над жінками, у тому числі і домашнього насильства. У статті 2 Стамбульської конвенції зазначено, що вона «застосовується до всіх форм насильства, яке зачіпає жінок непропорційно» [5]. Хоча підписання Україною даної Конвенції відбулося ще у 2011 році, її ратифікація відбулася 20.06.2022 року, що стало значним проривом в українському законодавстві щодо захисту жертв як домашнього, так і інших видів насилля. Ця подія сприйнялася суспільством вкрай позитивно, що підтверджує думку про те, що ратифікація Стамбульської конвенції була потрібна та очікувана населенням України. Набрання чинності даним міжнародним договором відбулося 01.11.2022 року.

Кожен новий крок у зміні законодавства й впровадженні нових законів та інших нормативно-правових актів щодо встановлення кримінальної відповідальності за вчинення домашнього насильства, його попередження та розвиток механізмів захисту жертв такого насильства були радше гострою необхідністю, аніж звичним процесом удосконалення законодавства. Потреба у захисті прав, свобод та законних інтересів осіб, що страждають від проявів агресії, як на фізичному, так і на психологічному рівнях підтверджується статистикою кримінальних правопорушень у даній сфері.

Проаналізувавши статистичні дані на офіційному вебсайті Офісу Генерального прокурора про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування за січень-жовтень 2023 року, стає відомо, що у вказаному звітному періоді обліковано 2 294 випадки кримінальних правопорушень за фактом вчинення домашнього насильства (стаття 126⁻¹ Кримінального кодексу України) [6]. Така ситуація із рівнем кримінальних правопорушень у сфері порушення статті 126⁻¹ ККУ є абсолютно невтішною. Провівши елементарні математичні розрахунки, можна визначити, що за 1 з 10 місяців фіксується приблизно 229 випадків вчинення домашнього насильства. На один день таких випадків припадає приблизно 7. Варто зауважити, що облік даних правопорушень може здійснюватися лише при наявності факту звернення особи до правоохоронних органів, що, як показує практика, відбувається досить-таки рідко. Тому є всі підстави припускати, що реальна статистика вчинення таких правопорушень набагато вища, та в разі перевищує офіційну статистику, подану Офісом Генерального прокурора. З цього випливає досить важлива проблема, що базується на психологічних та моральних переконаннях жертви – замовчування кримінального правопорушення, передбаченого статтею 126⁻¹ Кримінального кодексу України.

Важливу роль у висвітленні таких злочинів та їх розкритті відіграє сама ж жертва. Законодавством на неї покладено конституційне право на звернення до правоохоронних органів, право на захист. Варто розуміти, що окрім негативного впливу на загальний стан захищеності суспільства, неповідомлення правоохоронних органів про факт вчинення домашнього насильства може в подальшому негативно відобразитися і на самій жертві. В першому випадку, замовчування вчинення кримінального правопорушення прямо причетне до відсутності понесення покарання правопорушником. Це в свою чергу дозволить особі, здатній до знущань над іншими, вільно перебувати у соціумі та, з великою вірогідністю, вчинювати такі та подібні кримінальні правопорушення над іншими особами. У іншому випадку, особа не користується механізмами припинення домашнього насильства, що в подальшому тягне вчинення щодо неї повторно актів психологічного, фізичного, економічного насильства, що може загрожувати як її здоров'ю, так і життю. Тому такі особи, що зазнали знущань та принижень теж несуть певну відповідальність. Їхні дії чи бездіяльність безпосередньо впливають на стан та перебіг ситуації. З іншого боку, ми розуміємо, що жертвам насильства буває нелегко зізнатися у дійсному стані речей. Допоки домашнє насильство, що вчиняється по відношенню до них, перебуває у статусі «секретної інформації», такі особи почуваються спокійніше, комфортніше. У багатьох з них є надія на припинення такого насильства. Коли ж така інформація стає відома певному колу осіб, чи то близьким родичам, знайомим, або ж правоохоронним органам, то така особа публічно набуває статусу жертви, що, як правило, ставить її у незручне положення та в деякій мірі, можливо, навіть принижує. На мою думку, така реакція жертви на розкриття її статусу пов'язана з можливим суспільним осудом, негативним ставленням до неї з боку інших осіб. Вважаю, що це пов'язано із періодом в історії України, коли домашнє насильство як таке не вважалося злочином. А також із радянським минулим українського суспільства, що максимально негативно на нього вплинуло, а наслідки цього впливу проявляються ще й досі. До прикладу хочу привести досить – таки популярний вираз як на теренах колишнього СРСР, так і в сьогоденній Росії – «б'є – значить любить!», що у зв'язку із довготривалою окупацією України поширився і у нашому суспільстві. Загалом, такий вираз є неприпустимим із точки зору моралі, а на сьогоднішній день також і з точки зору законодавства. Він покликаний максимально принизити жіночу стать, та утвердити образ жінки як об'єкта безкарних знущань й поставити її у залежне становище від чоловіка. Підсумовуючи, хочу наголосити на тому, що бути жертвою – не соромно, соромно бути кривдником.

Однією з важливих ознак домашнього насильства є систематичність, що власне передбачається статтею 126⁻¹ Кримінального кодексу України. У статистиці, поданій Офісом Генерального прокурора вказано, що 442 особи вчинили акт домашнього насильства повторно [6]. Систематичність виступає тією ознакою, що значною мірою впливає на становище жертви, оскільки вона регулярно піддається негативному впливу зі сторони кривдника. При цьому, у Єдину звітні Офісу Генерального прокурора про осіб, які вчинили кримінальні правопорушення за січень-жовтень 2023 року, вказано, що виявлено 1 688 осіб, які вчинили

кримінальне правопорушення у сфері домашнього насильства, з них жінки – 69 [7]. Отже, у переважній більшості випадків злочинцями у цій сфері є особи чоловічої статі. Дана теза підтверджується і формулюванням деяких положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству проти жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами (Стамбульська конвенція), у якій вказано що Конвенція покликана захищати в першу чергу жінок, адже саме вони в абсолютній частині випадків є постраждалими від домашнього насильства. При цьому, у більш ніж 98% випадках чоловіки, що вчиняють домашнє насильство, об'єктом своїх знущань обирають представниць жіночої статі у віковій категорії від 25 до 52 років, із якими мають (або мали) близькі або родинні стосунки [8, с. 163].

Важливим етапом при захисті осіб, що стали жертвами від домашнього насильства є процес доказування вини злочинця, що безпосередньо пов'язаний із збиранням доказів. Відповідно до чинного Кримінального кодексу України, явище домашнього насильства включає в себе такі три складові: фізичне, психологічне та економічне насильство. Оскільки кримінальне правопорушення, передбачене статтею 126¹ ККУ має матеріальний склад, важливим є довести наявність наслідків хоча б одного (фізичного, психологічного чи економічного) насилля над жертвою, а також причинно-наслідкових зв'язків між діянням кривдника та вказаними наслідками [9, с. 8]. Відповідно до Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству»:

– Фізичне насильство – «форма домашнього насильства, що включає ляпаси, стусани, штовхання, щипання, шмагання, кусання, а також незаконне позбавлення волі, нанесення побоїв, мордування, заподіяння тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості, залишення в небезпеці, ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані, заподіяння смерті, вчинення інших правопорушень насильницького характеру» [3];

– Психологічне насильство – «форма домашнього насильства, що включає словесні образи, погрози, у тому числі щодо третіх осіб, приниження, переслідування, залякування, інші діяння, спрямовані на обмеження волевиявлення особи, контроль у репродуктивній сфері, якщо такі дії або бездіяльність викликали у постраждалої особи побоювання за свою безпеку чи безпеку третіх осіб, спричинили емоційну невпевненість, нездатність захистити себе або завдали шкоди психічному здоров'ю особи» [3];

– Економічне насильство – «форма домашнього насильства, що включає умисне позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна, коштів чи документів або можливості користуватися ними, залишення без догляду чи піклування, перешкоджання в отриманні необхідних послуг з лікування чи реабілітації, заборону працювати, примушування до праці, заборону навчатися та інші правопорушення економічного характеру» [3];

Загалом, обставини, що підлягають доказуванню при скоєнні кримінального правопорушення за статтею 126¹ ККУ викладені у частині 1 статті 91 Кримінального процесуального кодексу України [10]. Насамперед, встановленню підлягає сама подія кримінального правопорушення, тобто факт її вчинення. Важливо встановити наявність фізичного, економічного чи психологічного насильства, або їх сукупності. Збирання доказової бази щодо фізичного насильства (у яке також включається і сексуальне насильство) є найпростішим, адже фізичний вплив на жертву насилля залишає конкретні видимі прояви протиправної поведінки. Натомість процес збирання доказів та доказування у випадку, наприклад, психологічного насильства, є набагато складнішим. Випадки, коли злочинець не поніс покарання за психологічне чи економічне насильство щодо одного з подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах є непоодинокими [11, с. 143]. При цьому, будь-яке кримінальне правопорушення реалізується в певному місці і у певний час. При визначенні місця вчинення кримінального правопорушення потрібно встановити де саме було скоєно протиправне діяння (дію або бездіяльність), тобто виокремити певну частину простору, на якій власне і відбулося посягання на права і законні інтереси потерпілої особи. У випадку вчинення кримінального правопорушення за статтею 126¹ ККУ, найчастіше злочин скоюється в місці спільного проживання подружжя (або осіб у близьких відносинах), чи в місцях тимчасового спільного перебування таких осіб. Час вчинення кримінального правопорушення – проміжок часу, в межах якого було скоєно домашнє насильство. Проте, у випадках, коли злочин вчиняється в один час, а протиправні наслідки від нього настають у інший час, то часом вчинення кримінального правопорушення слід вважати саме момент вчинення протиправної дії або бездіяльності. Іншою особливістю є те, що домашнє насильство в силу своєї систематичності може вчинятися багаторазово. В такому випадку часом вчинення даного злочину буде період від вчинення першого акту насильства до останнього включно з проміжками часу між ними, протягом якого особа не зазнавала негативного впливу на неї. З огляду на це, часом вчинення домашнього насильства може бути як година, так і місяць, місяці, рік і більше. У процесі доказування вини підозрюваного важливе значення має спосіб вчинення кримінального правопорушення за статтею 126¹ ККУ. Спосіб вчинення – сукупність вчинюваних у певній послідовності кримінально-протиправних дій (або ж бездіяльність) особи-правопорушника, результатом яких є наслідки, що носять протиправний характер. Загалом, спосіб вчинення домашнього насильства впливає на визначення рівня суспільної небезпеки такого протиправного діяння, а також на визначення форми вини насильника. Варто розуміти наявність відмінності у способах вчинення різних видів насильства (фізичного, психологічного, економічного). Ще однією важливою ознакою, що характерна для домашнього насильства та підлягає дослідженню є систематичність вчинення дій, що носять насильницький

характер. Систематичність визнається однією з головних ознак кримінального правопорушення передбаченого статтею 126⁻¹ ККУ. Власне, систематичність «передбачає вчинення особою три і більше разів діяння, і ця сукупність містить також попереднє притягнення до адміністративної відповідальності» [9, ст. 11-22]. Систематичність, загалом, є ознакою яка значною мірою відображається на загальному становищі жертви домашнього насилля.

Висновки. Домашнє насильство несе за собою велику небезпеку з огляду на те, що посягає на життя та здоров'я особи. Статистичні дані підтверджують значну поширеність цього злочину в українському суспільстві, а систематичність його вчинення лише підвищує рівень його суспільної небезпеки. Також особлива суспільна небезпека даного злочину проявляється у тому, що він поєднує у собі три види насильства: психологічне, фізичне та економічне. Проте, для кваліфікації протиправного діяння як домашнє насильство не обов'язкова наявність усіх трьох видів, достатньо наявності лише одного, або ж двох. Беззаперечно, позитивним моментом є криміналізація домашнього насильства, що відбулася у 2017 році. Загалом, окрім статті 126⁻¹ ККУ, в Україні проблема домашнього насильства регулюється Законом України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», а таж Стамбульською конвенцією, та іншими нормативно-правовими актами.

Оскільки замовчування проблеми призводить до її поширення, та укорінення в українському суспільстві, важливою є участь жертви для висвітлення проблеми вчинення насильства над нею (жертвами є переважно жінки), а також для її захисту, що також ускладнюється непростим процесом доказування факту наявності кримінального правопорушення за статтею 126⁻¹ ККУ. Зокрема, обставинами, що підлягають доказуванню у кримінальному провадженні за фактом вчинення домашнього насильства (ст. 126⁻¹ ККУ) є час, місце, спосіб, та інші обставини. Усвідомлення факту домашнього насильства як кримінального правопорушення, а не як частини подружнього життя, а також звернення до правоохоронних органів за фактом вчинення такого діяння дозволить зменшити поширеність вчинення таких злочинів, тим самим підвищивши рівень безпеки суспільства. Саме історичне минуле України та вплив на неї аморального, тоталітарного режиму Росії нормалізував інциденти вчинення насильства у подружжі, між близькими людьми.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами: Закон України від 06.12.2017 р. №2227-VIII. Дата оновлення: 11.01.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2227-Viii#Text>
2. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. №2341-III. Дата оновлення: 05.10.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
3. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 р. №2229-VIII. Дата оновлення: 03.08.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>
4. Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі: Постанова Кабінету Міністрів України від 22.08.2018 р. №658. Дата оновлення: 22.02.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/658-2018-%D0%BF#Text>
5. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами: Конвенція від 11.05.2011 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-11#Text
6. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-жовтень 2023: статистика Офісу Генерального прокурора «Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування». URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2>
7. Єдиний звіт про осіб, які вчинили кримінальні правопорушення за січень-жовтень 2023 року: статистика Офісу Генерального прокурора «Про осіб, які вчинили кримінальні правопорушення». URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-osib-yaki-vchinili-kriminalni-pravoporushennya-2> (дата звернення: 06.11.2023)
8. Біленко П. С. Постраждала від домашнього насильства особа: кримінологічна характеристика. *Порівняльно-аналітичне право*. 2019. №3. С. 161-164.
9. Обставини, що підлягають доказуванню під час розслідування домашнього насильства : практ. посіб. / І. А. Ботнарченко та ін. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2023. 52 с.
10. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. №4651-VI. Дата оновлення: 01.01.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
11. Оржинська Е. І., Подвиженко Е. О. Проблематика доказування у справах про домашнє насильство (з позиції перевищення меж необхідної оборони). *Юридичний бюлетень*. 2023. №28. С. 140-145.

REFERENCES:

1. *Pro vnesennia zmin do Kryminalnoho ta Kryminalnoho protsesualnoho kodeksiv Ukrainy z metoiu realizatsii polozhen Konventsii Rady Yevropy pro zapobihanniu nasyilstvu stosovno zhinok i domashnomu nasyilstvu ta borotbu z tsymy yavyshchamy: Zakon Ukrainy vid 06.12.2017 r. №2227-VIII [On amendments to the Criminal and Criminal Procedure Codes of Ukraine in order to implement the provisions of the Council of Europe*

Convention on the Prevention of Violence Against Women and Domestic Violence and the Fight against These Phenomena: Law of Ukraine dated December 6, 2017 No. 2227-VIII. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2227-Viii#Text> [in Ukrainian]

2. *Kryminalnyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 05.04.2001 r. №2341-III/VIII [Criminal Code of Ukraine: Law of Ukraine dated April 5, 2001 No. 2341-III/VIII]*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> [in Ukrainian]

3. *Pro zapobihannia ta protydiu domashnomu nasyilstvu: Zakon Ukrainy vid 07.12.2017 r. №2229-VIII [On preventing and countering domestic violence: Law of Ukraine dated December 7, 2017 No. 2229-VIII]*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text> [in Ukrainian]

4. *Pro zatverdzhennia Poriadku vzaiemodii subiektiv, shcho zdiisniuiut zakhody u sferi zapobihannia ta protydii domashnomu nasyilstvu i nasyilstvu za oznakoiu stati: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 22.08.2018 r. №658 [On the approval of the Procedure for the interaction of entities carrying out measures in the field of prevention and counteraction of domestic violence and gender-based violence: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated August 22, 2018 No. 658.]*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/658-2018-%D0%BF#Text> [in Ukrainian]

5. *Konventsiiia Rady Yevropy pro zapobihannia nasyilstvu stosovno zhinok i domashnomu nasyilstvu ta borotbu iz tsymy yavlyshchamy: Konventsiiia vid 11.05.2011 r. [Council of Europe Convention on preventing violence against women and domestic violence and combating these phenomena: Convention dated May 11, 2011]*. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-11#Text [in Ukrainian]

6. *Yedynyi zvit pro kryminalni pravoporushennia za sichen-zhovten 2023: statystyka Ofisu Heneralnoho prokurora «Pro zareiestrovani kryminalni pravoporushennia ta rezultaty yikh dosudovoho rozsliduvannia» [Unified report on criminal offenses for January-October 2023: statistics of the Office of the Prosecutor General «On registered criminal offenses and the results of their pre-trial investigation»]*. Retrieved from <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennia-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> [in Ukrainian]

7. *Yedynyi zvit pro osib, yaki vchynly kryminalni pravoporushennia za sichen-zhovten 2023 roku: statystyka Ofisu Heneralnoho prokurora «Pro osib, yaki vchynly kryminalni pravoporushennia» [Unified report on persons who have committed criminal offenses for January-October 2023: statistics of the General Prosecutor's Office «On persons who have committed criminal offenses»]*. Retrieved from <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-osib-yaki-vchinili-kriminalni-pravoporushennia-2> [in Ukrainian]

8. Bilenko, P. S. (2019). *Postrazhdala vid domashnoho nasyilstva osoba: kryminolohichna kharakterystyka [A person affected by domestic violence: criminological characteristics]*. *Porivnialno-analitychne pravo - Comparative and analytical law*, 3, 161-164 [in Ukrainian]

9. *Obstavyny, shcho pidliahaiut dokazuvanniu pid chas rozsliduvannia domashnoho nasyilstva [Circumstances to be proven during the investigation of domestic violence]* (2023) [in Ukrainian]

10. *Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 13.04.2012 r. №4651-VI [Criminal Procedure Code of Ukraine: Law of Ukraine dated April 13, 2012 No. 4651-VI]*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> [in Ukrainian]

11. Orzhynska E. I. & Podvyzhenko E. O. (2023). *Problematyka dokazuvannia u spravakh pro domashnie nasyilstvo (z pozyttsii perevyshchennia mezh neobkhidnoi oborony) [Issues of proof in domestic violence cases (from the point of view of exceeding the limits of necessary defense)]*. *Yurydychnyi biuletyn - Legal bulletin*, 28, 140-145 [in Ukrainian]

Стаття надійшла до редакції 15.05.2024